

Sygn. akt II AKa 113/13

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 11 lipca 2013 r.

Sąd Apelacyjny w Łodzi, II Wydział Karny, w składzie:

Przewodnicząca:	SSA Maria Wiatr
Sędziowie:	SA Paweł Misiak (spr.) SA Piotr Feliniak
Protokolant:	sekr. sądowy Łukasz Szymczyk

przy udziale K. G., Prokuratora Prokuratury Apelacyjnej w Łodzi

po rozpoznaniu w dniu 11 lipca 2013 r.

sprawy

1) A. M. (1)

o odszkodowanie i zadośćuczynienie z tytułu wykonania względem niego kary orzeczonej wyrokiem Sądu Rejonowego w Łowiczu z dnia 25 kwietnia 2006 r. sygn. akt II K 75/06

2) M. M.

o odszkodowanie i zadośćuczynienie z tytułu wykonania względem niej kary orzeczonej wyrokiem Sądu Rejonowego w Łowiczu z dnia 25 kwietnia 2006 r. sygn. akt II K 75/06

na skutek apelacji wniesionych przez prokuratora i pełnomocnika wnioskodawców

od wyroku Sądu Okręgowego w Łodzi

z dnia 13 lutego 2013 r., sygn. akt XVIII Ko 109/12

na podstawie art. 437 §1 kpk

utrzymuje w mocy zaskarżony wyrok uznając apelacje za oczywiście bezzasadne.

II AKa 113/13

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dn. 13 lutego 2013 r. Sąd Okręgowy w Łodzi oddalił wnioski **A. M. (1) i A. M. (2)**, którzy za pośrednictwem swego pełnomocnika domagali się zasądzenia od Skarbu Państwa zadośćuczynienia w kwotach po 100.000 zł i odszkodowania: dla A. M. (1) w kwocie 1.722,91 zł, dla A. M. (2) w kwocie 1.079,65 zł, z tytułu wykonania względem nich kar orzeczonych wyrokiem Sądu Rejonowego w Łowiczu z dn. 25 kwietnia 2006 r. w sprawie II K

75/06. Oddalił nadto żądanie dotyczące zasądzenia od Skarbu Państwa kosztów zastępstwa adwokackiego w niniejszej sprawie.

Apelacje od tego wyroku wywiedli prokurator i pełnomocnik wnioskodawców.

Prokurator oparł swój środek odwoławczy na zarzutach:

- obraży przepisów prawa materialnego, a to art.552 §1 k.p.k. poprzez uznanie, że w wyniku wykonania kary grzywny orzeczonej wyrokiem Sądu Rejonowego w Ł. w łącznej wysokości 1.500 złotych, wnioskodawcy nie doznali żadnej krzywdy, uzasadniającej przyznania na ich rzecz zadośćuczynienia, podczas gdy „wykonując karę, której niesłusznie skazani, nie powinni jej ponieść”, poprzez jej comiesięczną spłatę w ratach, w łącznej wysokości po 200 złotych, a stanowiło to 1/4 ich miesięcznego dochodu, co miało ujemny wpływ na ich sytuację osobistą, majątkową i zdrowotną, doznali krzywdy i cierpienia, uzasadniającego zasądzenie odpowiedniej kwoty tytułem zadośćuczynienia,

- obraży przepisów art.7 k.p.k., art.366 k.p.k. i art.410 k.p.k. polegającej na dowolnym przyjęciu, że spłacanie kary grzywny, nie stanowiło krzywdy doznanej przez wnioskodawców, w wyniku wykonania względem ich kary oraz nie ustaleniu przez sąd okoliczności z tym związanych, które mogły mieć wpływ na ustalenie jej rozmiaru.

Oskarżyciel publiczny wnosił w konkluzji o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania, ewentualnie o zmianę tegoż orzeczenia i zasądzenie na rzecz wnioskodawców odpowiedniego zadośćuczynienia za doznaną krzywdę.

Pełnomocnik wnioskodawców natomiast zarzuciła obrażę prawa materialnego – art.552 §1 k.p.k. przez:

- nietrafne przyjęcie jakoby przedmiotowe skazania wnioskodawców i wykonanie orzeczonych wobec nich kar nie były objęte dyspozycją art.552 §1 k.p.k. skutkującą uprawnieniem do zadośćuczynienia i odszkodowania,

- błędne przyjęcie, przez błędną interpretację orzeczenia Sądu Najwyższego z dnia 15 czerwca 2011 r. sygn. akt II KK 107/11 – publ. Legalis, że dochodzenie roszczeń opartych na bezzasadnym stosowaniu środków o charakterze probacyjnym możliwe jest jedynie w drodze powództwa cywilnego przeciwko Skarbowi Państwa,

- błędne ustalenia faktyczne, że wnioskodawcy nie doznali cierpień, krzywdy, pogorszenia stanu zdrowia oraz szkody w związku z samym wykonaniem orzeczonej wobec nich kary. Podczas gdy, zarówno cierpienia, krzywdy, pogorszenie stanu zdrowia, jak i szkoda, dotyczyła nie tylko samego faktu skazania ale także wykonania orzeczonej kary, jako następstwa niesłusznego i bezpodstawnego skazania, i rozciągała się w okresie od skazania do uniewinnienia wnioskodawców w wyniku wznowienia postępowania karnego, a zatem cierpienia, krzywdy i szkoda trwały 6 lat. Zaś pogorszenie stanu zdrowia wnioskodawców oraz konieczność zażywania większej ilości leków wynika z opinii biegłego psychiatry, wydanej w sprawie sygn. akt (...) Sądu Okręgowego w Ł.,

- naruszenie przepisów k.c. w zakresie określającym zadośćuczynienie, jak i szkodę,

- błędne przyjęcie, że w przypadku orzeczonej kary pozbawienia wolności z warunkowym jej zawieszeniem nie można mówić o jej wykonaniu, podczas gdy wnioskodawcy odbyli okres próby i zapłacili grzywnę oraz koszty procesu,

- pobieżne przesłuchanie wnioskodawców i dokonanie w związku z tym błędnych ustaleń co do braku doznania przez nich cierpień psychicznych i fizycznych oraz szkody, mimo faktu wykonania przez nich wyroku skazującego (odbycia okresu próby i uiszczenia grzywny oraz kosztów procesu), które wymagają ponownego przesłuchania wnioskodawców w celu chociażby rozgraniczenia cierpień, krzywd i szkody, związanych z odbyciem okresy próby i zaplaceniem grzywny oraz kosztów procesu,

- błędne przyjęcie, że w sprawach dochodzonych w oparciu o art.552 k.p.k. koszty pełnomocnika nie obciążają Skarbu Państwa. Tymczasem przepisy kodeksu postępowania karnego nie wyłączają zasądzenia kosztów zastępstwa pełnomocnika w sprawach wynikających z art.552 k.p.k.

Skarżąca wносиła o zmianę zaskarżonego wyroku i uwzględnienie żądań obojga wnioskodawców wraz z żądaniem zasądzenia kosztów zastępstwa na rzecz pełnomocnika, ewentualnie o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy sądowi I instancji do ponownego rozpoznania.

Sąd Apelacyjny zważył co następuje.

Obie apelacje są oczywiście bezzasadne. Sąd Rejonowy w Ł., wymienionym na wstępie wyrokiem z dn. 25 kwietnia 2006 r., uchylonym następnie na skutek wznowienia postępowania, orzekł wobec obojga wnioskodawców dwie kary zasadnicze – karę pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania oraz karę grzywny. Kara pozbawienia wolności nie została wobec wnioskodawców wykonana. Podstawą dochodzenia od Skarbu Państwa odszkodowania i zadośćuczynienia jest nie samo niesłuszne skazanie, ale niesłuszne wykonanie kary, której wnioskodawcy nie powinni ponieść. Wynika to jednoznacznie z treści art.552 §1 k.p.k., który stanowi, że odszkodowanie za poniesioną szkodę oraz zadośćuczynienie za krzywdę musi wynikać z wykonania w całości lub w części kary. Słusznie sąd I instancji powołał się w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku na tezę postanowienia Sądu Najwyższego z dn. 15 czerwca 2011 r. (II KK 107/11), z której wynika, że przepisy rozdziału 58 k.p.k. dotyczą wyłącznie szkody i krzywdy, wyrządzonej w sposób wynikający z art.552 k.p.k. i nie wykluczają zaistnienia szkody i krzywdy po stronie wnioskodawców związanych z dolegliwościami, wynikającymi z warunkowego zawieszenia wykonania kary pozbawienia wolności, ale ich dochodzenie nie jest możliwe w trybie przepisów procedury karnej. Nie jest zatem wykluczone wytoczenie stosownych roszczeń przeciwko Skarbowi Państwa w oparciu o przepisy prawa cywilnego w postępowaniu cywilnym.

Skoro w wypadku wnioskodawców chodziło o karę pozbawienia wolności, której wykonanie warunkowo zawieszono, a tym samym nie była to kara wykonywana w rozumieniu prawa karnego materialnego, to w konsekwencji nie można również mówić o wykonaniu kary na gruncie przepisów rozdziału 58 k.p.k. To stanowisko Sądu Najwyższego Sąd Apelacyjny także w pełni akceptuje. W konsekwencji zbędne są dalsze rozważania dotyczące powstałej ewentualnie szkody lub krzywdy, związanej z orzeczeniem przez Sąd Rejonowy w Ł. kary pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania, gdyż kwestie te nie podlegają ocenie przed sądem karnym w postępowaniu prowadzonym na podstawie przepisów rozdziału 58 k.p.k. Wystarczy tu ograniczyć się do stwierdzenia, że apelacja pełnomocnika dotycząca rozstrzygnięcia sądu I instancji w tej części, jest pozbawiona słuszności, a odnoszenie się do jej wywodów, jakoby kara pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania była karą wykonywaną – jest tym bardziej bezcelowe i zbędne.

Jak zaznaczono na wstępie, Sąd Rejonowy w Ł. orzekł wobec wnioskodawców dwie kary zasadnicze – karę pozbawienia wolności i karę grzywny. Druga z tych kar została wykonana, to jest wnioskodawcy spłacili orzeczone grzywny, które, nawiasem mówiąc, zostały im rozłożone na stosowne raty. Biorąc pod uwagę treść art.552 §1 k.p.k., należy stwierdzić, że przepis ten nie zawiera ograniczenia co do przyznania odszkodowania i zadośćuczynienia tylko za niesłusznie wykonaną karę pozbawienia wolności. Oznacza to, że szkoda majątkowa i niemajątkowa mogą być rekompensowane także w związku z wykonaną karą grzywny. Jeśli chodzi o szkodę majątkową, to może mieć ona postać szkody efektywnej, czyli rzeczywistego uszczerbku w majątku wnioskodawców (damnum emergens) jak też korzyści, które mogliby osiągnąć, a zostali ich pozbawieni (lucrum cessans). Szkoda efektywna została już przez Skarb Państwa naprawiona przez fakt zwrotu wnioskodawcom kwot składających się na wyegzekwowane grzywny, a także koszty sądowe. Pozostaje kwestia odsetek, ale roszczenia z tym związane nie podlegają rozpoznaniu w trybie przepisów rozdziału 58 k.p.k. Sąd I instancji prawidłowo ustalił z kolei – czyniąc to w oparciu o twierdzenia samych wnioskodawców – że środki przeznaczone na spłatę grzywny i kosztów pochodziły z czynionych przez nich oszczędności. Nie musieli więc np. likwidować oprocentowanej lokaty, przynoszącej sukcesywnie odsetki. Pieniądze wpłacane na poczet grzywny przez brak ich wcześniejszego zainwestowania, nie przynosiły im korzyści, które utracili na skutek konieczności wywiązania się z zobowiązań wynikających z wyroku skazującego. Nie można więc mówić o powstaniu szkody w postaci lucrum cessans, która podlegałaby naprawieniu w niniejszym postępowaniu.

Do omówienia pozostaje kwestia ewentualnej krzywdy związanej z wyegzekwowaniem kary grzywny. Tego problemu dotyczy apelacja prokuratora, choć i w tej apelacji prokurator część argumentacji odnosi do krzywdy związanej z

samym skazaniem, nie zaś wykonaniem kary grzywny. Ponadto czyniąc sądowi I instancji zarzut braku właściwych ustaleń w toku przewodu sądowego co do konieczności czynionych przez wnioskodawców wyrzeczeń, ewentualnej zmiany stylu życia, doznawanych przykrości, przygnębienia etc. zapomina, że to na wnioskodawcach spoczywa ciężar dowodu w zakresie wykazania podstaw żądanego roszczenia. Podobnie pomija to pełnomocnik. Co więcej – prokurator powołuje okoliczności bez związku z krzywdą, która miała powstać na skutek wykonywanej grzywny. Bo jeśli wziąć pod uwagę dokumenty zawarte w załączonych do sprawy aktach (...) Sądu Okręgowego w Ł., to pogorszenie kondycji psychicznej i konieczność leczenia szpitalnego – o czym pisze prokurator - wnioskodawcy wiązali tam wyłącznie z postępowaniem S. Ś., który doprowadził do utraty przez nich większości posiadanego majątku. Wynika to choćby z zapisów z opinii psychiatrycznych wnioskodawców i dokumentacji lekarskiej. To właśnie od S. Ś. wnioskodawcy żądają w sprawie cywilnej zwrotu kosztów leczenia psychiatrycznego. W sprawie niniejszej żądają ich także od Skarbu Państwa, choć przecież leczenie podjęli na długo przed rozpoczęciem spłat grzywny. O problemach psychicznych wnioskodawców jako efektu poczynań S. Ś. wspomniał zresztą Sąd Apelacyjny w Łodzi w uzasadnieniu wyroku z 18 sierpnia 2011 r. (k.24). Sąd I instancji prawidłowo argumentuje, że poczucie krzywdy po stronie wnioskodawców, które opisywali na rozprawie nie ma związku przyczynowego z wykonaniem w ratach niewysokich grzywien. Nie każdy niesłuszny wyrok skazujący, rodzący poczucie subiektywnej krzywdy, może być podstawą zasadnych roszczeń, formułowanych na podstawie art.552 k.p.k.

Na sam koniec – odnosząc się do żądania co do zasądzenia kosztów związanych z udziałem w niniejszym postępowaniu pełnomocnika z wyboru – należy stwierdzić, że przepis art.554 §2 k.p.k. nie daje takiej podstawy. To, że postępowanie wolne jest od kosztów oznacza, że bez względu na wynik sprawy, wnioskodawcy nie ponoszą żadnych kosztów na rzecz Skarbu Państwa. W postanowieniu z dn. 11 czerwca 2002 r. Sąd Najwyższy stwierdził (OSNKW 11-12/2002, poz.103), że „dochodzącemu odszkodowania lub zadośćuczynienia nie przysługuje zwrot wydatków poniesionych w związku z ustanowieniem pełnomocnika, nawet jeżeli roszczenie uwzględniono”. Wydatki związane z ustanowieniem pełnomocnika wykląda strona, która go ustanowiła (art.620 k.p.k.). Gdy zaś w grę wchodzi rozwiązanie przewidujące zwrot takich wydatków, to istnieją odrębne przepisy to przewidujące – art.632 pkt 2 k.p.k. Przepis ten nie dotyczy postępowania o odszkodowanie za niesłuszne skazanie.

Z tych wszystkich powodów orzeczono jak w wyroku.

ar